

periodikákkal kapcsolatos szervező és ellenőrző munkában. Ha az $a = 0,88$, a hivatkozások kb. fele kimerül a megjelenést követő 5 év során. Ha az $a \leq 0,9$, a hivatkozások több mint 90%-a kimerül a megjelenést követő 20 éven belül. Ha az utóbbi felismerést kellő judiciummal értékesítik, a folyóiratgyűjtemények robbanásszerű felgyülemelését ellenőrzés alá lehet vonni.

Irodalom

1. BROOKES, B. C.: Obsolescence of special library periodicals: sampling errors and utility contours = *Journal of the American Society for Information Science*, 21. kötet. 1970. p. 320–329.
2. SANDISON, A.: Densities of use, and absence of obsolescence, in physics journals at MIT = *Journal of the American Society for Information Science*, 25. kötet. 1974. p. 172–182.
3. LINE, M. B.: "Obsolescence" and changes in the use of literature with time = *Journal of Documentation*, 30. kötet. 1974. p. 283–350.
4. GARFIELD, E. – LEE, C.: Personal communication (1979).
5. PRICE de SOLLA, D. J.: Networks of scientific papers = *Science*, 149. kötet. 1965 p. 510–515.
6. Ulrich's International Periodicals Directory. 16. kiad. 1975–76. New York, R. R. Bowker Co., 1975.
7. PRICE de SOLLA, D. J.: Citation measures of hard science, soft science, technology and non-science. NELSON, C. E. – POLLOCK, D. K.: Communication among scientists and engineers. Lexington, D. C. Heath and Company, 1970.
8. PRICE de SOLLA, D. J.: The citation cycle. North American networking: collected papers of the eighth midyear meeting. Banff (Canada), American Society for Information Science (1979. május 16–19.).

/GRIFFITH, B. C. – SERVI, P. N. – ANKER, A. L. – DROTT, M. C.: *The aging of scientific literature: a citation analysis.* = *Journal of Documentation*, 35. kötet. 3. sz. 1979. p. 179–196./

(Csúry István)

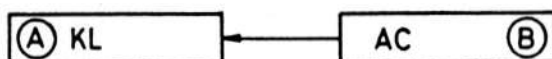

A dokumentumok közötti értelmi összefüggések kimutatása bibliográfiai hivatkozások útján

A tudományos munkákban a szerzők gyakran használnak fel gondolatokat és adatokat más szerzők hasonló témájú munkáiból. A hivatkozások rámutatnak a dokumentumok közötti értelmi összefüggésekre, az érintett témák fejlődésére, összekötő kapcsot jelentenek a tartalmilag rokon, de különböző időben megjelent dokumentumok között.

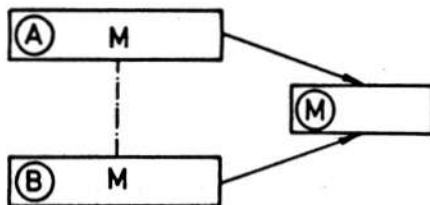
A bibliográfiai hivatkozások által kifejezett értelmi összefüggéseknek az alábbi fajtáit különböztetjük meg:

1. *Közvetlen folyamatos kapcsolatról* akkor beszélünk, ha az egyik dokumentum közvetlenül hivatkozik a másikra (1. ábra). E kapcsolat jól kamatoztatható egy adott téma dokumentumbázisának kibővítésére. Az értelmi kapcsolódás ez esetben általában erős, de számolni kell szubjektív hivatkozásokkal is. A közvetlen folyamatos kapcsolat egy újfajta, bibliográfiai hivatkozásokra épülő információkereső nyelv bázisul szolgál (hivatkozási indexek).

1. ábra A és B dokumentum közötti közvetlen folyamatos kapcsolat

2. *Közvetlen párhuzamos kapcsolat* azok között a dokumentumok között alakul ki, amelyek közösen hivatkoznak más dokumentumokra, pl. A és B dokumentum hivatkozik M dokumentumra (2. ábra). E kapcsolódásnál az értelmi összefüggés meglétét sok kutató kétségbe vonja. Szerintük ez a kapcsolat nem jogosít fel arra, hogy az ilyen dokumentumokat egy tartalmi csoportba soroljuk, hiszen lehet, hogy teljesen eltérő szempontok miatt hivatkoztak közösen az adott forrásra. Két ilyen dokumentum között a tartalmi rokonság annál valószínűbb, minél több a közös hivatkozás.

2. ábra A és B dokumentum közötti közvetlen párhuzamos kapcsolat

3. *Közvetett párhuzamos kapcsolat* akkor keletkezik két dokumentum között, ha egy harmadik egyidejűleg hivatkozik rájuk (3. ábra). I. V. MARSAKOVA és H. C.

